

VACCINATIES TRIGGER VOOR NEURALGISCHE AMYOTROFIE

Auteurs

Michelle Haaksman
Meiwen van der Boom en
Eugène van Puijenbroek

Patiënten met neuralgische amyotrofie ervaren plotseling optredende pijn in de schouder en/of arm, gevolgd door spierzwakte. Vaccinatie is een bekende, maar zeldzame *trigger* van deze zenuwaandoening. Bijwerkingencentrum Lareb ontving zeventig meldingen van patiënten met neuralgische amyotrofie na COVID-19-vaccinatie. Een oorzakelijk verband lijkt mogelijk. Herstel kan maanden tot jaren duren.

A photograph of a woman with her hair in a ponytail, wearing a black tank top. She is looking down and holding her right shoulder with her left hand, suggesting pain or discomfort. The background is blurred, showing what appears to be a gym or fitness studio.

**LAREB
ONTVING
ZEVENTIG
MELDINGEN
SINDS BEGIN
COVID-19-
CAMPAGNE**

Neuralgische amyotrofie, ook wel bekend als Parsonage-Turner syndroom of plexus brachialis neuritis, is een acute perifere zenuwaandoening waarbij vooral het bovenste deel van de zenuwen tussen de hals en de arm is betrokken. De klachten beginnen met plotselinge, ernstige pijn in de schouder en/of arm, gevolgd door spierzwakte en soms gevoelsstoornissen na enkele uren tot dagen. Later kan ook atrofie optreden [1-3].

Meestal is slechts één zijde aangedaan, vaak de rechterschouder. Bij twee derde van de patiënten ontstaat het kenmerkende beeld van een afstaand schouderblad (scapula alata) [2].

De behandeling bestaat met name uit pijnstillers, ontstekingsremmers

en fysiotherapie en/of revalidatie [4]. Het herstel kan maanden tot jaren duren. Veel patiënten ervaren blijvende restklachten in de vorm van verlamingsverschijnselen en pijn [5].

Er worden twee vormen van neuralgische amyotrofie onderscheiden: een erfelijke en een idiopathische vorm [5]. Bij de idiopathische vorm is waarschijnlijk sprake van een samenspel tussen genetische, immunologische en mechanische factoren [6].

Er zijn meerdere uitlokkende factoren gemeld, zoals virale en bacteriële infecties, trauma, reumatische aandoeningen, stressvolle inspanning, zwangerschap, bestralings-therapie en vaccinaties [7]. Een klinische serie van 246 patiënten toonde aan dat de klachten bij de meerderheid van de patiënten binnen zeven dagen na de uitlokkende gebeurtenis ontstonden [6].

Neuralgische amyotrofie wordt vaak beschreven als een zeldzame aandoening. Recente onderzoeken tonen echter een incidentie van ongeveer 1 op 1000 per jaar [8]. De aandoening komt vaker voor bij mannen dan bij vrouwen [2]. Hoewel neuralgische amyotrofie op elke leeftijd kan ontstaan, treedt het meestal op bij mensen tussen de 20 en 60 jaar [9].

Bij patiënten met idiopathische neuralgische amyotrofie treden de klachten vaak slechts eenmaal op; in 25% van de gevallen keert het ziektebeeld meerdere malen terug. Bij de erfelijke vorm treedt terugkeer van de klachten op bij 75% van de patiënten [2].

VEEL PATIËNTEN ERVAREN BLIJVENDE VERLAMINGSVER-SCHIJNSELEN EN PIJN

Neuralgische amyotrofie na vaccinatie werd voor het eerst gemeld door Rigal et al. in 1956 [10]. In de loop der tijd volgden meerdere case-reports waarin een relatie werd gelegd met onder meer het DTP-vaccin (difterie, tetanus en polio), het tetanusvaccin, het hepatitis B-vaccin, het tyfusvaccin, het influenzavaccin, het humaan papillomavirusvaccin en het gordelroosvaccin [11-20]. Inmiddels zijn er ook al meerdere case-reports verschenen van het ziektebeeld na COVID-19-vaccinatie.

Het ontstaansmechanisme van neuralgische amyotrofie na vaccinatie is onbekend. Een mechanische oorzaak zoals druk of verwonding van de zenuwen door de injectie is onwaarschijnlijk, gezien de klachten soms ook contralateraal van de vaccinatiezijde optreden [11]. Mogelijk speelt een auto-immuunrespons op het antigeen in een vaccin een rol bij het ontstaan [7].

De afgelopen jaren ontving Bijwerkingencentrum Lareb sporadisch een melding van neuralgische amyotrofie na met name influenzavaccinaties. De grootschalige COVID-19-vaccinatiecampagne heeft echter meer casussen aan het licht gebracht. Sinds de start van de campagne (begin 2021) tot en met februari 2022 ontving Lareb zeventig meldingen van neuralgische

KLACHTEN TERUG NA ELKE COVID-VACCINATIE

Bijwerkingencentrum Lareb ontving een melding van een 57-jarige vrouw met terugkerende neuralgische amyotrofie (NA) na zowel de eerste, tweede als derde COVID-19-vaccinatie. De vrouw meldde hevige pijn, krachtsverlies en proprioceptieve stoornissen in de rechterschouder en -arm na de eerste vaccinatie. Na de tweede en derde vaccinatie verergerden de klachten, waardoor zij niet meer volledig kon werken.

De vrouw is bekend met NA; haar eerste klachten ontstonden vier jaar geleden, enkele dagen na een griepvaccinatie. Enkele maanden later kreeg zij een tweede episode met onbekende oorzaak. Gezien de terugkerende klachten, is mogelijk ook sprake van een individuele extra gevoeligheid.

MEESTE MELDINGEN BIJ BIONTECH/PFIZER

Bijwerkingencentrum Lareb ontving tientallen meldingen van neuralgische amyotrofie na de start van de COVID-19-vaccinatiecampagne.

Alhoewel een causaal verband op basis van de meldingen bij Lareb niet met zekerheid kan worden bevestigd, wordt vaccinatie in de literatuur meerdere malen genoemd als een uitlokkende factor, waaronder enkele *case-reports* van neuralgische amyotrofie ontstaan na COVID-19-vaccinatie.

De meeste meldingen betreffen een vaccinatie met het COVID-19-vaccin van BioNTech/Pfizer. Dit vaccin is echter ook vaker toegediend dan alle andere vaccins. Het aantal meldingen geeft geen indicatie voor de kans dat de aandoening optreedt, gezien de vaccins in verschillende doses en bij verschillende doelgroepen worden gebruikt.

vaccinatie	meldingen
COVID-19, waarvan	70
• BioNTech/Pfizer (Comirnaty)	38
• Moderna Biotech (Spikevax)	19
• Janssen	7
• AstraZeneca (Vaxzevria)	6
influenza	7
hepatitis, waarvan	3
• type A	2
• type B	1
HPV	2
DKTP	1
DTP	1
gele koorts	1
tetanus	1

Aantal meldingen van neuralgische amyotrofie bij Lareb per soort vaccin, tot en met februari 2022.

amyotrofie na COVID-19-vaccinatie. Het gaat hierbij om 45 vrouwen en 25 mannen.

In de meeste meldingen ging het om nieuw ontstane klachten. Bij een deel van de patiënten was echter sprake van een terugkeer of verergering van eerder ontstane klachten, die nu (vermoedelijk) werden uitgelokt door de vaccinatie.

KLACHTEN HADDEN EEN HOGE IMPACT OP DE KWALITEIT VAN LEVEN

Enkele patiënten kregen opvallenderwijs na elke COVID-19-vaccinatie een terugkeer van klachten.

Bij iets meer dan de helft van de patiënten ontstonden de klachten binnen zeven dagen na vaccinatie. Bij driekwart was dit binnen veertien dagen. De mediane latentietijd was zeven dagen voor patiënten met nieuw ontstane neuralgische amyotrofie en twee dagen voor patiënten die dit ziektebeeld eerder hadden doorgemaakt.

De leeftijd van de patiënten varieerde tussen de 21 en 80 jaar. De gemiddelde leeftijd van de vrouwelijke patiënten was 52 jaar met een mediaan van 53 jaar. Voor de mannen was dit respectievelijk 50 en 49 jaar.

In de meldingen gaven de patiënten aan dat de klachten een hoge impact hadden op hun kwaliteit van leven. Bij een deel van de patiënten leidden de klachten tot (gedeeltelijke) arbeidsongeschiktheid. Slechts twee patiënten waren hersteld op het moment van melden. De rest van de patiënten was nog niet hersteld (59%) of herstellende (37%).

Oorzakelijk verband

Ondanks dat Lareb probeert bij elke melding een duidelijk beeld te krijgen van het beloop van de klachten, ontbreekt soms informatie om een goed beeld te vormen over een mogelijke oorzaak. Een oorzakelijk verband kan in deze meldingen daarom niet altijd worden bevestigd, noch uitgesloten. Zo is het bij een deel van de patiënten niet uitgesloten dat een andere mogelijke oorzaak in het spel is, zoals een

recente infectie of trauma. Ook ontbreekt in een deel van de meldingen informatie over de uitkomsten van de verrichte diagnostiek.

De frequentie van het optreden van neuralgische amyotrofie na vaccinatie kan niet worden berekend aan de hand van de meldingen, aangezien niet elke casus wordt gemeld bij Lareb. Het stellen van een juiste diagnose kan bovendien lastig zijn omdat het klinisch beeld divers kan zijn [21]. Daarnaast kennen andere aandoeningen van de schouder- en nekregio vergelijkbare symptomen [22]. Het kan daarom soms enige tijd duren voordat de uiteindelijke diagnose wordt gesteld.

Hoewel neuralgische amyotrofie ook andere oorzaken kan hebben, lijkt er op basis van de meldingen en literatuur een mogelijk verband te bestaan tussen vaccinatie en het ontstaan van neuralgische amyotrofie. ■

Michelle Haaksman, Meuwen van der Boom en Eugène van Puijenbroek zijn allen werkzaam bij Bijwerkingencentrum Lareb.

Zie voor de literatuurreferenties: *pw.nl*.